

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY IV.

BARCELONA 31 DE OCTUBRE DE 1881

NÚM. 36.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 2⁵⁰ pessetas al any.—Número sol 25 cénts.—Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10. SEGON. ahont deuen dirigir-se totas las comunicacions y en las llibrerias de Verdaguer, Teixidó y Parera, y Felip.

TORNS DE CONFERENCIAS

- Dia 11 Novembre.—Tercer Congrès internacional geográfich de Venecia.
—D. Joseph Ricart y Giralt.
— 18 id. —Nous descubriments sobre l' expedició y dominació catalana en Grecia.—D. Antoni Rubió y Lluch.
— 2 Desembre.—Toledo monumental.—D. Eduart Támaro.

SESSIONS

- Dia 10 Novembre —Sessió preparatoria de l' excursió á Santa María Antiga (en lo Vallés). Lectura de la Memoria de l' excursió á las Guillerías per D. Joseph d' Argullol.
— 24 id. —Sessió preparatoria de l' excursió á Vilassar de Dalt.—Lectura de la Memoria de l' excursió á Malgrat y Palafolls per D. Joaquim Olivó.
— 26 id. —Quint aniversari de la fundació de la Societat.—Sessió pública dedicada al distingit excursionista Fra Agustí Canyellas, colcantse son retrato en la galería de excursionistas célebres iniciada pet l' Associació.
— 1 Desembre.—Sessió preparatoria de la visita á la ex-colegiata de Santa Agna de Barcelona.—Lectura de la Memoria de l' excursió á Manresa, Fals y Talamanca per don Joaquim Olivó.

EXCURSIONS

- Dia 13 Novembre.—Excursió á Santa María Antiga (en lo Vallés).
 — 26 » —Excursió á Vilassar de Dalt,
 — 4 Desembre.—Visita á la ex-colegiata de Santa Agna de Barcelona.

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES DE OCTUBRE DE 1881.

- D. Valentí Borrás.
 » Joseph Ribot y Climent.
 » Francisco de P. Sanchez Gabañach.
 » *Jaume Fonolleda*.
 » Joseph Puga.
 » Francisco Soler y Tapias.
 » Gabriel Palou y Soler.
 » Joan Moreu y Bori.
 » *Francisco Esteve y Sans*.
 » Pau Company y Aviñó.

CONFERENCIA

SOBRE LA LENGUA CATALANA EN L' EXCURSIONISME.

Desarrollá tant interessant tema la vetlla del 11 de Mars del present any, nostre consocí D. Antoni Auléstia y Píjoan, comensant per fer notar que tenia extraordinaria trascendencia, puix que haventse presentat la llengua catalana unida ab la idea excursionista desde sa naixensa en nostra terra, convenia investigar si era aixó solsament fruyt de una unió eventual ó si era condició precisa de la vida del excursionisme en Catalunya.

Comensá per estudiar l' actual renaixement, manifestació de inmensos resultats, y feu notar que al estendres s' havia assimilat institucions d' altres pobles, com l' alpinisme. Investigant l' origen d' aquest lo trobá en lo desequilibri que existeix avuy entre la vida del camp y la de la ciutat, dominant la d' aquesta y anant l' alpinisme á cercar l' armonía en la contemplació de la naturalesa y en los exercicis del cos; y digué, que aquí havia revestit un ca-

racter històric-arqueològic apareguent enllassat ab lo moviment catalanista, y ab sa expressió més genuina la llengua, per formar aquell l' atmósfera dintre de la qual tenen instintivament que moures totas las manifestacions de la actual civilitació catalana.

Passant á demostrar la utilitat de l' adopció de la llengua catalana per l' excursionisme, trobá que es l' idioma la vera representació de la vida d' un poble, ja que simbolisa son caracter y enmotlla son esperit; y que no solsament traduheix sa inspiració poética sino que manifesta també son pensament científich y filosófich, citant l' exemple de la escola filosófica catalana que la pren com á element principal pera coneixer la potencia intelectual d' un poble ó d' una rassa, y aduhint ab aquest motiu la opinió de Llorens un de sos més notables pensadors. Com l' excursionisme, continuá, condensa tot lo coneixement d' un país determinat, ha de valdres d' un llenguatge propi baix los dos punts de vista de propaganda y d' estudi: per la propaganda ha d' anar á excitar lo sentiment íntim del poble; per l' estudi s' ha d' apoyar en los elements constitutius de sa llengua com á clau pera buscar sa verdadera potencia intelectual; pera una y altra cosa s' ha de valdre del idioma peculiar del país qual conservació, per altre part, es tant necessaria com la de sos monuments arqueològichs ó l' estudi de sos fenòmens naturals.

Contestant als arguments que 's fan en contra del us de la llengua catalana, feu notar com sos detractors havian hagut d' anar retrocedint per la elocuencia dels fets de concessió en concessió, deguent reconeixer, primer, la utilitat de son us en lo camp de la poesia; després en lo de la literatura en general; en lo del periodisme científich y polítich mes tart, y en lo de las ciencias històricas y naturals finalment, davant dels resultats pràctichs qu' está donant l' excursionisme catalá, presentantse per medi de sa llengua peculiar, individual dintre de las demás associacions espanyolas, y propagant ab ajuda d' ella son objecte entre totas las classes, fins las mes modestas.

Acabá dihent que estant l' esperit catalá encarnat en la llengua, eran un y altre la vida de nostre poble y per lo tant sols en ella se trobava la verdadera patria. Lo conferenciant fou unaniment aplaudit.

EXCURSIÓ PARTICULAR

Á VILANOVA DE LA MUGA Y PERELADA

lo dia 11 d' Agost de 1881.

Trovantse nostres consócis Srs. Godó y Casades (P.) en l' antiga vila de Castelló d' Ampúrias efectuáren dita excursió en l' esmentat dia.

Sortiren de Castelló á dos quarts de tres de la tarde prenent lo camí de Perelada que s' obra pas entre camps y vinyas y las arbredas que omplan d' ubagas ombres las voras del riu Muga. Lo paisatge es d' una bellesa tranquila y pura, limitat per Nort y Ponent per las altas montanyas que forman las estribacions del Pirineu marítim, y per Llevant y Mitj-jorn, per la plana extensió besada per las bellas onas del Mediterrani.

A mitj camí, ó sia á uns 40 minuts de Castelló, se trova lo petit poble dit Vilanova de la Muga, situat en la ribera d' aquet riu y entre l' arbreda, com un remat que s' abeura en los tranquils cristalls de l' aygua.

Si no fós per sa iglesia parroquial, sería bastant insignificant dit poble pera l' excursionista; mes aquella es de tal válua que no es possible deixar de ferne esment.

Se recomana per la característica rudesca y aspecte primitiu que presenta. Núa de tot adorno, induptablement pertany á primers del sigle x. Sa senzilla fatxada sols presenta un petit portal format per un arch semicircular y per tot adorno una petita pestanya. En lo llindar hi ha toscament esculpturadas tres creus románicas inclosas dintre un círcol á modo de nimbo. Damunt del portal s' obra una estreta finestra ab l' especte d' una sagetera. Als dos costats del mur del frontís dos finestretas com l' anterior donan pas á la llum, rematant ab un modern campanar.

En la part posterior se veuhen los tres absides característichs, major lo del mitj y ab una sola finestreta, y los dos restants nusos del tot.

L' interior presenta tres naus. La volta de la central es lleugerament apuntada y la de las laterals forma un quadrant de círcol, ab lo qual se dona certa esbeltés á la construcció, ensemps que

indica refòrs á la volta central. Aquesta s' assenta en una petita repisa á modo de cornisa, desprovista d' adorno. Dos rabassuts y ferms pilans damunt dels quals hi gravitan altres tants archs cintrats divideixen lo temple en tres naus, las que reben la llum solzament per las primas finestretas del fronts.

Pocas obras del estil de l' iglesia descrita presentan tan ben agermanadas la mes bella esbeltés ab la mes feixuga forsa.

¡Llástima que un mal entés zel hage destruhit en part lo bon efecte de tal iglesia! Pintada completament aquesta, fa poch temps, mes sembla una decoració de teatre, que no un temple. Avans era emblanquinada, y pera fer mes bonich, segons se digué, se gastáren cinch onsas pera costejar tal profanació artística.

En la sagristía serveix de pica un sepulcre ab llegenda gòtica que diu:

In hoc sepulcro jacet. G. Bascaroni. q. dimissit X solidos pro anniversario in hac ecclesia cujus anima requiescat in pace Amen. Hoc petit fieri Domina Dulcia uxori sua anno domini MCCCLXXV. A abdós costats de la llegenda hi han altres tants escuts nobiliaris.

Aquet sepulcre deuría estar colocat demunt de las dos cartelas que existeixen en lo mur de la nau lateral esquerra.

Altre lápida tan antiga com lo temple existeix al costat de la porta d' ingrés, mes l' ignorancia guiada per l' esperit de fer mal s' ha encarregat de destruir la llegenda que contenia.

Además son de notar las picas de l' aygua beneyta y molt especialment la baptismal, que es románica, y tal vegada del sigle x.

Res mes presenta al visitant l' iglesia de Vilanova. Desapareguts *esos antichs retaules han sigut aquestos substituïts per altres moderns* en los que á falta d' art hi sobra la fusta.

Lo Rnt. Sr. Rector, que amablement acompanyá als excursionistas en sa visita, manifestá que es tradició que en lo poble de Vilanova morí lo rey de Fransa, Felip I' *Atrevit*, que venia retut de Girona per Pere, rey d' Aragó, y que en l' iglesia existia enterat lo primcep Carles, fill d' aquell, sense saber lo lloch de la sepultura.

Seguidament recorregueren la població y sols en la paret de la resclosa de la Muga observaren un gran escut d' armas ab una inscripció llatina, obra del XVII, y los restos d' un torricó.

Després, emprés novament lo camí de Perelada, á las 4'15 hi arribaren, cridant l'atenció l'aspecte d'antigó que tan important vila presenta.

Dos fermas torras adossadas á un grandió cassal, advertian als excursionistas de l'antigua vivenda de la noble Casa dels Vescomtes de Rocaberti, Senyors de Perelada. Altres ennegrits y alts edificis sobreixint de las casas, deyan prou clar que l'art cristiá havia deixat bons recorts en l'histórica vila.

Penetrant en aquesta per un vell portal, los estrets y tortuosos carrers ab llurs antigas casas, parlavan ben tost de aquella edat caballeresca y gran per nostra terra.

En la plassa major cridan l'esment algunas casas sentadas demunt de vells pórxos d'archs ojivals. En un recó d'ella, com un vellet rendit pels anys, s'hi amaga una típica casa del sigle XV, ab son rodó portalet adovellat y damunt l'elegant finestreta de trilobat llindar y ayrosa columneta, tot colrat pel temps.

En lo carrer que segueix á la plassa se veu en l'ennegrida paret d'una casa, empotrada una columna ab treballat capitell románich; y en la plassa de Sant Domingo hi produeix pintoresch efecte lo casal payral d'una noble familia, segons ho indica lo gran escut de damunt la portalada.

La major part de las vivendas respiran la grave magestat dels sigles XVI y XVII als quals pertanyen moltes.

Acompanyats per l'ilustrat farmacéutich Sr. Bataller visitaren lo palau dels Comtes, obra del XVI, avuy en restauració. Si son exterior ja crida l'esment del artista per sa especial fisomia, entussiasma son interior, porque sos nobles é ilustradíssims duenyos han convertit sas espayosas cambras en un museu verdaderament apreciable.

Ab una amabilitat digna d'estima, lo meteix Sr. Comte se digná acompanyar per tot als excursionistas, mostrantlos hi la rica collecció de grabats, los notabilíssims quadros que adornan las paret^s dels salons y cambras, en los que s'hi vehuen desde la gótica taula al encáustich fins al modern quadro. Los mobles, las arquetas, las cornucópias, verdaders models del art santuari dels sigles, xv, xvi, xvii y xviii s'hi vehuen abundantment representats. L'armaria es també rica en bons exemplars. Llansas, espasas, dagas, punyals, capells, rodellas, cuyrassas hi son en nombre extraordinari.

La biblioteca no desdú de l' erudició y bon gust dels Srs. de Perelada. Es rica no tan sols per lo respectable nombre de volums, si que també per la qualitat de las obras. Com á molt raras citarém una de las primeras edicions de las Crónicas de D. Jaume y de Montaner.

Finalment entre altres curiositats artistico-arqueològiques, que *fora llarch enumerar, los foren ensenyadas varias safatas de metall* molt notables, y una d' éllas del sigle XII.

L' escàs temps que restava degué emplearse en visitar ràpidament lo convent del Càrme, obra del XV, y lo de Sant Domingo del X ó XI.

Lo primer conserva encara un preciós claustre, model d' elegancia y sencillesa. Maravella causa que las primas columnas no 's vinclin ab lo pés dels ayrosos archs ojivals sobre las que gravitan. La mateixa nuesa dels murs, fá ressaltar mes las armónicas proporcions d' aquella hermosa obra de l' art gòtic.

Per lo claustre s' entra á l' iglesia, y causa élla un desencant al esperit anhelant de novas bellesas. De tal manera lo mal gust del passat segle ha disfresat l' obra del sigle XV, que ab dificultat se pot assegurar que pertany á una época tan sabia en l' art de construir.

Lo desvariejador barroquisme no ha respectat ni una de las severas y estéticas líneas del goticisme; de tal manera que es precís surtir del temple pera que á la vista de las colradas parets exteriors y de la senzilla y severa fatxada se comprega que 's contempla un monument dels sigles míjós.

En la major part de las capellas laterals de l' iglesia se hi veuhen bon nombre de lápidas sepulcrales dels sigles XIV y XV, y además alguns petits sepulcres, *perteneixents als senyors de Perelada.*

Lo Sr. Comte d' aquet títol, poseedor actual del convent del Carme tracta de restaurar convenientment l' iglesia y claustre, ab lo qual fará un bon servey al art patri relligiós.

L' antiquíssim convent de Sant Domingo, avuy hospital de la vila, presenta son claustre románich, un dels mes notables, per lo típichs, de Catalunya.

De reduhidas proporcions, baix y ombrívol, impositiva al que per primer cop lo visita, y si es á l' hora del capvespre, la fantasia

transporta al esperit á épocas molt llunyanas, impresionantlo fortament.

Petitas columnas aparelladas, en nombre de 52, sostenen los archs sumament rebaixats del claustre. Los capitells, encara que bárbarament treballats al estil bisantí, son tots de diferents assumptos.

Llástima será que per la incuria del Municipi de Perelada que desconeix la joia que té á son cuidado, se haurá de deplorar la ruina de tal monument; puix que entre altres causas, una enormíssima figuera existent en lo centre del claustre va descalsant la terra y treyent de son aplom una de las alas del mateix.

Lo Sr. Comte, entussiasta per los monuments de nostra terra, ha fet moltes gestions per adquirir á bon preu, á fi de salvarlo, lo claustre de Sant Domingo, mes ha estat inútil.

La nit sorprengué á nostres consócis admirant dita obra, essentlos precís retornar á Castelló sense poguer visitar res més.

En lo Ajuntament se guardavan en lo sigle passat uns curiosíssims monuments bibliogrífichs ó sian, un llibre dit *de la Cadena* que contenia los privilegis, consuetuts, concordias y altres disposicions legals y administrativas de la vila otorgats per los Srs. de Perelada y sos oficials, y los juraments que aquestos feyan davant lo Batlle de guardarlos y complirlos, y altres datos de gran importancia per l' historia del antich Comtat, y altre anomenat *dels flochs verts*, tan curiós com lo primer; y que segons lo Sr. Bataller s' han perdut; lo que voldriam no fos cert.

Dit Sr. conserva un trasllat manuscrit fet en lo passat sigle del citat llibre de la *Cadena*, del que 'n tragué un extracte lo Sr. Casades (P.) lo qual comensa en la centuria de 1100.

Es tradició que lo riu Muga que passa aprop de Perelada era navegable, lo qual se confirma per lo plech de documents sobre cosas de mar que deuen existir en l' arxiu de la vila, y además en lo citat llibre de la *Cadena* hi ha varias disposicions sobre los Cónsuls de Mar de la vila de Perelada.

Aixís meteix se diu que la primitiva població se trobava assentada en lo lloch dit avuy Sant Llatzer, ahont s' hi han recullit algunas monedas, una de las quals conserva dit Sr. Bataller, y que destruïda per lo foch se reconstruhí la actual en lo punt que 's

trova avuy, que era abans lo grandió castell dels Rocaberti. Confirma aquesta creencia los restos d' una antiquíssima terra que 's trova entre lo casal dels Comtes y l' iglesia del Carme.

EXCURSIÓ

Á CORRÓ DE VALL LO DIA 10 DE OCTUBRE DE 1881.

Ab lo primer tren del esmentat dia, sortiren pera Granollers nostres consocis D. Joan Cardona y D. Ramon Vergés arribanthi á dos quarts de vuyt. Visitáren lo més notable de la vila, marxant á las nou cap al poble de Corró de Vall, seguint per la via férrea de Fransa y admirant durant lo camí las bellesas del paisatge y la hermosa y ben conservada carretera de Cardedeu, ab sas duas renglas d' espessos y frondosos arbres, que més que camí públich sembla un passeig.

A dos quarts de deu arribaren á Corró de Vall, població petita de 650 ánimas, de casas baixas y rónegas, pero de bonich aspecte. Se dirigiren á la iglesia, trobanthi lo Rnt. Rector D. Joaquim Cardona, qui los rebé ab suma amabilitat, posantse desseguida á sa disposició, pera ensenyarlos tot lo que fos digne de la atenció dels visitants. Se puja á la iglesia per vuit grahons arreglats de nou, haventse avans d' atravessar lo cementiri, situat en un petit plá que queda desde la escala á la porta.

La esmentada iglesia si bé los indicá lo Sr. Rector esser del sigle XIII, ha sofert, no obstant, tantas reformas, s'hi han afegit tants cossos pera engrandirla y ferhi altars nous, que no te figura de sa primitiva forma románica. Lo interior res de particular ofereix, notantshi molt las diferents vicissituts perque ha passat. S'hi entra per lo costat dret: la nau principal es de volta de canó, si be mal regularisada, donchs que la una part baixa dos pams mes que l' altra. A la part esquerra forma una altra petita nau de diferent estil, ab dos arcadas rematant ab una clau en forma de rosetó. Los dos altars de aqueixa nau son barrochs, aixis com lo altar major, trobantshi al final l' altar del Sagrament, cos adherit, modern y de mal gust. A la part dreta de la nau principal, hi descobriren un retaule, tapat per un sepulcre de Santa Filomena, de la época del

goticisme pintat al encàustich sobre fusta, bastant ben conservat, interessant molt especialment per la indumentaria y digne de estudi baix tots conceptes. Representa, al mitj, la Verge y als costats Santa Llucia y Sant Llorens.

En dita iglesia á mes de la festa de Santa Eulalia de Mérida sa patrona, s' hi celebra també la de Sant Isidro Es de notar que en lo altar major y en los banchs de l' obra, de las Confrarías y altres llochs de la iglesia hi ha esculpidas las armas de Barcelona.

Lo exterior tant sols se fa apreciar un poch per la portada y per lo que 's veu de la primitiva fatxada. Aquella remata ab una capelleta de Santa Eulalia de Mérida y en la llinda hi ha la següent inscripció ó versícul: *Pulsate ut aperietur vobis. L. V.—XI* y separat á cada costat, dintre un círcul, l' any 1573. La fatxada que es molt semblant á la de Llerona no pot ben apreciarse perque en una de sas reformas hi edificaren la casa Rectoral tapantne la meytat ó sia la part baixa com se pot compendre, y molt probable es que cegarian la porta petita que hi hauria obrint la actual, puix que aixi ho demostra 'l modo y la forma del treball de la obra. Si be lo Sr. Rector digué que no habia trobat cap escrit, ni cosa que li hagués donat la evidencia de haberhi altra porta que la per que s' entra avuy dia, nos ho confirmá ell mateix, al dirnos que tan sols hi habia una petita porteta en aquell indret tapada en part per lo seller de sa casa, habentse de baixar dos esglahons pera trobar lo pla del referit seller.

A la plassa se conserva molt be un objecte que recorda la época del feudalisme: *la Picota*, pilar assentat sobre un peu de 30 centímetres, alt de 3 metres, per mitj d' ample; rematant en una corniseta sota de la que hi ha las armas de Barcelona llaurejadas y un poch mes avall lo títol: *Las Franquesas any 1700*, demarcació que antiguament comprenia las poblacions de Corró de Vall la principal, Llerona, Corro de Munt, y Marata; y que avuy es lo districte rural de Llerona, de qual Ajuntament depen-deixen. Lo Sr. Rector nos manifestá que ell no ho habia conseguit mes que en la població hi ha varias personas que hi havian vist la argolla, en la que lligavan ó subjectaban los delincüents per castigarlos ó posarlos á la vergonya. Ara serveix pera ficsar los edictes públichs.

Despedintse del Sr. Rector y quedantli molt reconeguts per sa

deferencia y amabilitat, se dirigiren á Llerona distant una mitja hora de Corró de Vall. Un cop allí y de moment los cridá la atenció la iglesia d'estil románich, ab sa alta y llisa fatxada comensada ab sa porta petita y acabada ab son campanar. Demanaren per lo Sr. Rector qui tant bon punt entengué hi habia forasters que volian veure la iglesia baixá, y, si amabilitat habian trobat en lo de Corró de Vall no tingueren res que desitjar en lo de Llerona. Així fou, que després de ensenyarlos los altars un á un, que res de particular tenen pera esmentar, escepció feta de 6 retaules que hi ha en lo major que valen alguna cosa, los exposá totas las preciositats que te guardadas. Allí vegeren las duas creus bizantinas, lo copó pera las sagradas formas també bízanti en forma de barco, tot de plata dorada; unas canadellas totas de plata, varias casullas, y altres objectes tots del servey del culto.

Los mostrá las obras practicadas pera pujar al cor, que tenen relació ab la conservació de un peu de marbre, en lo que hi ha un geroglífich esculpit á son voltant y s'hi representa un sol molt ben treballat lo qual fins avuy havia servit pera l'aygua beneyta y ara se 'l destina pera la pila baptismal ahont será mes fácil sa conservació é inspecció.

Seguíren aprés per la carretera de Granollers, la que 'ls conduhí al punt de partida, y acabant de passar la tarde en dita vila y sos entorns, sortíren en l'últim tren. arrivant á nostra ciutat á dos quarts de nou.

Lo Sr. Vergés feu un dibuix de la porta de la iglesia de Corró de Vall. Prop del poble se reculliren varis exemplars del *Helix splendida tipus, unilineata y fasciata*. S'adquiriren alguns *Goigs* pera la Associació.

DOCUMENT CURIÓS

Publiquém á continuació lo següent curiós document, que ha donat á l'ASSOCIACIÓ nostre delegat á Igualada D. Jaume Serra y es una crida feta en 1405, referent á alguna festa d'aquella població y notable per la forma poética ab que vá revestida, y per los detalls de costums que proporciona:

«Are hojats queus fa hom a saber a tuyt generalment, de part de un pelegri qui per amor de una doncela molt graciosa per guanyar lamor de

la dita doncela es anat al benaventurat Mosenyer Sant Jacme e a madona Sancta Maria de Finibusterra e anant a madona Sancta Maria de Finibusterra es estat pres per los enemichs de la fe, ço es, per los moros de Granada, e ell vehentse en tan gran captivitat estar recordantse e complahentse de la amor de la dita donzela per la qual habia fet lo dit viatge feu vot e promesio al glorios apostol mosenyer Sent Barthomeu que si Deus el glorios apostol mossenyer Sent Barthomeu lo desliurave de la dita captivitat que en la primera sgleya que trobaria del dit beneventurat mossenyer Sent Barthomeu el farie aqui gran joya e solaç; e feta la dita prometença fou levat en somnis de la captivitat en que era e fou posat per ma del angel en la vila Dagualada, e com se veye aqui hac gran goig e encontinent demana siy havie capella de Sent Barthomeu e fou li dit que hoc, e que dimarts primer vinent sera la sua beneyta festa; perque lo dit pelegri volent complir lo dit vot ha proposat de fer lo dit dia de dimarts que sera la benaventurada festa del dit glorios apostol mossenyer Sent Barthomeu de fer en la dita vila gran festa e solaç, e de fer bals e torneaments: perque lo dit palegri ab veu de la present crida notifique a tot jove enamorat e a tota persona de qualche ley condicio sia que dimarts primer vinent que sera la dita festa del dit glorios apostol mossenyer Sent Barthomeu volra venir en la dita vila, lo dit palegri fara gran festa e solaç e bals ab struments de diverses maneres, e tenra aqui torneyt e taula de saltar, e posara a la saltadora una bosa daur, e cap del cors i ve.llell ab les banyes dargent e la coha dor e qui pus leus sera ne pus temprat aquell seno portara e guanyará lamor de la dita donzela.»

NOVAS

Durant lo present mes hem rebut la visita de las següents distingidas personas: D. Pelay Alcalá Galiano, Jefe de la Direcció de Hidrografia á Madrit; D. Rafel Cabezas, astrónomo del Observatori de S. Fernando, á Cádiz; D. Joan Vall, coleccionista d' arqueologia á Palma de Mallorca; Iltre. Sr. Comte d' Espanya, Director del Museo arqueológico Luliano de Palma de Mallorca.

Aceptant la invitació feta per lo Iltre. Sr. Cónsul general de Portugal á n' aquesta plassa, la Junta Directiva ha acordat concórrer á la *Exposi-*

cao retrospectiva da Arte ornamental Hespanhola e Portuguesa que s' está efectuant á Lisboa, envianthi, al efecte, las obras artísticas publicadas per la ASSOCIACIÓ.

Nostres consocis Srs. Coll y Brugada, y Vergés han visitat, fa pochs dias, lo célebre monastir de Sant Cugat del Vallés, condolguentse dels danys que está sofrint lo preciós retaule gótic que 's troba á ma dreta del portal d' entrada deguts, sembla, als repetits cops que ab frecuencia está rebent de la quitxalla del poble. Pera evitar continue tan deplorable profanació artística, la Junta Directiva ha acordat proposar al Sr. Rector la colocació d'una barana de fusta ó de ferro al entorn del retaule, evitant de aqueix modo la aproximació de las criaturas.

Respecte á las gestions fetas per la ASSOCIACIÓ pera evitar la ruina del cimbori, han vist ab gust que la gelosa autoritat diocessana hagi disposat la construcció de duas fermas parets destinadas á sostenir los archs del crehuer en la part de la Epístola. Mes aquesta obra debem considerarla interina, fins y á tant que 's conti ab los recursos suficientes pera comensar una formal reparació de la obra y tornar al bellíssim cenobi lo artístich aspecte de altres temps, desfigurat avuy per los moderns adefessis y mutilacions. La obra, actualment feta pera evitar sa ruina, treu tota la gracia y bellesa á la nau y creher de l' iglesia, y si per de moment, atés son objecte, es molt llohable, no obstant es precís evitar que sa interinitat no prengui, com desgraciadament succeheix moltes vegadas, los honors de solució estable y definitiva.

Periódichs darrerament rebuts: *La voz escolar*, de Madrid; *La Veu Sallentina*, de Sallent, y *Lo Missatjer Catalá*, de la Habana.

En lo extranger los *guias* ó *cicerones* d' iglesias, museus, jardins, etc., acostuman casi sempre á estar enterats de las noticias referents als monuments, objectes y llochs que ensenyan. Més, tractantse de la nostra terra, la cosa varia ja d' especte y aquí tothom ha de donar cullerada en lo que no sap ó no entén. Dihém aixó, perque, fa pochs dias, que uns amichs nostres, acompanyaren á una persona forastera á visitar la Seu d' una de las poblacions més importants de Catalunya, y un cop allí lo sagristá se 'ls oferí pera acompanyarlos y pera donárlos hi quantas noves fossen necessarias, lo que acceptaren de bon grat los excursionistas, cre-

yent que d' aquell modo sería més profitosa la visita á n' aquella iglesia. Més, així que 's posaren á recórrer lo monument comensá lo sagristá á dir tals desatinos que no pogueren menys que donarli aviat la propina y deslliurarse del *ilustrat* cicerone.

En Santa María de la Mar ha sigut colocat, en la capella de Santa Tecla peculiar dels Bastaixos, un nou retaule de gust, podria dirse, románich-ojival que contindrà un quadro ab l' imatge del Cor de Jesús y las imatges de Santa Tecla y Sant Bartomeu. També ha sigut posada en dita capella completament restaurada, la corresponent vidriera de colors ab las imatges de Sant Paciá y Sant Olaguer, treballada ab la perfecció acostumada en la fábrica de D. Eudalt Ramon Amigó y dibuixada per Don Claudi Lorenzale si be ab notable bon gust en sos detalls, no ab tanta inspiració, per lo menys en las figuras, com la tingué en la dels Profetas situada casi sobre de la referida.

En la Capella de Sant Miquel en la Catedral comensan á colocalse las taulas del sigle xv que representan la Visitació, Sant Mateu y Sant Sebastiá restauradas ab acert per D. Alexandre Planella; y en la capella de Sant Esteve situada casi al enfront de l' anterior s' está probant una nova vidriera de bonich estil dibuixada per D. Agustí Rigalt.

De la noticia de la destrucció del sepulcre del Dr. Pujades y pérdua de sas cendras, donada per lo soci delegat á Figueras Sr. Trayter; de sa reproducció en lo *Bolletí* y de las comunicacions, remitits y réplicas á que han donat lloch los periódichs de Figueras, resulta, en efecte, que sia per ignorancia, sia per desconeixement, sia per altres causas, no s' han apreciat com era degut las cendras del ilustre Patrici, ni s' ha respectat lo vas de pedra que las contenía. La manera com aixó s' hagi fet y la forma en que s' hagi portat á cap es punt poch important y secundari; y la CATALANISTA, per tant, y lo *Bolletí* qu' es son órgan, res té que fer sino lamentar una vegada més lo poch amor, poch respecte y poca lley que 's porta á las cosas del passat y á sos homes venerables; ratificar lo que digué en son dia, y felicitar y encoratjar al delegat Sr. Trayter pera que continuhi vetllant com centinella, dant noticia de tot lo que respecte las cosas y monuments de Catalunya observi.

Ab motiu d' haverse dirigit lo Sr. Rubio de la Serna al eminent arqueólech francés Mr. Lenormant, demanantli parer respecte las trovallas

arqueològiques fetas darrerament en sa propietat de Cabrera de Mataró, de que ja tenen notícia nostres lectors, ha contestat lo sabi francès ab una carta, qual copia nos ha galantment facilitat lo Sr. Rubio, y que traduhida diu aixís:

«Senyor

«Las trovallas arqueològicas fetas en vostras propietats de Catalunya que heu tingut á bé ferme coneixer son en extrem interessants, per lo qual os demano permís pera publicar en la *Gazette archéologique* vostra carta ab los dibuixos que l'acompanyan.»

«La necropolis que haveu descubert deu ser un poch anterior á l'establiment de la dominació romana en vostre país.»

«Segons la terrissa que os ha donat me sembla que 's pot colocar ab seguritat en lo mitj segle que ha precedit la primera guerra Púnica.»

«Per altre part, s' hi notan clarament duas classes de cerámica diferents. Vostres vasos de terra roja ó negra llustrosa per lo poliment, tant análechs á la antiga terrissa itálica, deuen ser producte d' una fabricació indígena, influida en algunas de sas formas per models grechs.»

«Los vasos de terra roja ab vernís negre brillant son de terrissa purament grega provenient de las colonias helénicas d' Emporia y de Rhoda; y jo 'n conech d' análogas trobadas á Ampurias.

Dignauvos rebre, Senyor, ab las gracias per vostra comunicació tant interessant la seguritat de la meva mes alta consideració.

F. Lenormant.»

S' ha estrenat en lo teatro del Circo, ab brillant éxit, una ópera catalana en un acte, música y lletra de nostre consoci lo distingit Mtre. Don Francisco Sanchez Gabanyach, titolada *La cova dels Orbs*. Basada en un argument tradicional, senzill y poétich, está desenrotllada musicalment ab molta inspiració y novetat, revelant las dots de consumat compositor que adornan al Sr. Sanchez. Lo públich ho ha comprés així tributantli una ovació en lo dia del estreno y omplint lo teatro en las successivas rei presentacions.

De la *Veu del Montserrat*:

«En lo immediat poble de Folgarolas s'ha tingut la bona idea de colocar á la fatxada de la iglesia, una sepultura gòtica que s' havia deteriorat un xich per no estar del tot resguardada. Ara, cuydadosament restaurada, no sols estarà mes segura, sino que farà'l mes bon efecte, posada pariona de la que ja hi havia á la part dreta de la portalada bisantina.

Felicitem per eix bon pensament, tant al Sr. Párroco de Folgarolas,

com al il·lustrat amic nostre, D. Mariano de Picó, á qual iniciativa y expensas s' ha executat la obra com á propietari que es del antic *Mas Junyent* al qual pertenyia dita sepultura.»

Han sigut ceditos á l' Associació los objectes y obras següents:

Per Mr. Alexandre Vezian, soci honorari y President de la secció del Jura (Club Alpí Francés): *Exquisse d' une histoire géologique du Mont-Blanch*, 2 exemplars. Per D. Narcís Oller y Moragas: Una moneda de plata de Carles II. Per la Academia bibliográfica-Mariana de Lleyda: *España mariana*, partido de Murcia, interior de la ciudad y santuarios anexos por D. Javier Fuentes y Ponte, Lérida 1881. Per D. Anfós Maria Solá: Una moneda de coure romana. Per D. Pelegrí Casades: *Goigs de Sant Marsal del Castell de Serdanyola*. Per D. Lluís Maria Soler: *Port-Breton*, colònia libre de Oceanía, Madrid 1881. Per D. Joaquim Gich: Estampa de Santa Maria de Ripoll. Per D. Anton Andreu y Moragas: Una moneda de coure romana. Provenient de la excursió á Corró de Vall: 2 *Goigs de Sant Isidro Llaurador* y un de Sant Vicents; *Variis Helix splendida tipus, unilineata y fasciata*. Per D. Manel Gispert: *Biografia del Excmo. Sr. D. Juan Güell y Ferrer*, por D. José de Argullol, Barcelona, 1881; *Reseña biográfica del Sr. D. Antonio de Gimbernat*, por D. José Llagostera, Barcelona 1881; *Pasado, presente y porvenir de Barcelona*, memoria histórica, filosófica y social, por D. Antonio de Bofarull y Brocá, Barcelona 1881. Per lo Círcul de la Unió mercantil de Barcelona: *Memoria* leida por el Secretario de la misma D. Federico Ribas en la sesion que celebró dicha sociedad el dia 17 de Julio de 1881, 2 exemplars. Per D. Joseph de Argullol: *Biografia del Excm. Sr. D. Joan Güell y Ferrer*. Per la Revista popular: *Simon Pedro y Simon Mago*, por el P. Juan José Franco de la Companyia de Jesús, Barcelona 1881. Per don Juli E. Tarrats, *Gazette Hebdomadaire de Médecine et de Chirurgie*, colecció d' aquest periódich de medicina, desde Juliol de 1875 á Agost de 1876; *Archivos de la Medicina Homeopática*, colecció d' aquest periódich de medicina corresponent al any 1878, Barcelona. Per lo *Instituto de Fomento del trabajo nacional*: *Manifiesto* que dirige al país en general y á los Señores Senadores y Diputados á Córtes sôbre la reforma Arancelaria, Barcelona 1881. Per D. Claudi Omarch y Barrera: *Poncellas* aplech de petites poesies, Palma 1880; *Lágrimas y Sourisas*, novela inglesa de J. F. Smit, Madrid 1880. Per D. Pere Company: Cinch fotografias de monuments de Tortosa. Per D. Joaquim Guasch: *Percement de l' isthme de Suez*, París 1856.